

خیلواکی



استقلال

www.esteqlaal.net

داکتر عبدالرحمن زمانی

پنجشنبه ۰۳ فروری ۲۰۲۲

درخواست نادرخان از انگلیس ها برای میانجیگری با حبیب الله کلکانی

(از لابلای اسناد آرشیف انگلستان)

در اسناد متعدد قبلی مربوط به دفتر هند بریتانوی در آرشیف انگلستان، کمپاین و تلاش انگلیس ها به نفع سپه سالار نادرخان، بهترین کاندید بودنش برای تاج و تخت کابل، کمک های نظامی، مالی و استخباراتی انگلیس ها به وی، ملاقات های مخفیانه متعدد سردار نادر خان و برادرانش با مقامات عالیرتبه انگلیس، مخفی نگهداشتن ارتباطات و مسافرت سردار نادرخان، نقش ایم ای حکیم، حاجی محمد اکبر خان یوسفی، شیخ محمد صادق و الله نواز خان بحیث رابط بین سردار نادر خان و انگلیس ها، پیشکش های نادرخان به انگلیس ها و حتی احتمال مداخله مستقیم انگلیس ها در صورت ناکامی سپه سالار نادر خان، به مشاهده رسید.

درینجا شواهد دیگری را از اسناد محرم مربوط به دفتر هند بریتانوی در آرشیف انگلستان تقدیم میکنم که از ناامیدی و درخواست نادرخان از انگلیس ها برای میانجیگری با حبیب الله کلکانی پرده برمیدارد و نشان میدهد که نادرخان و برادرانش چگونه حتی بعد از خارج شدن غازی امان الله خان از صحنه هم در پی شکست های پی در پی به فکر پناهندگی سیاسی در هند بودند.

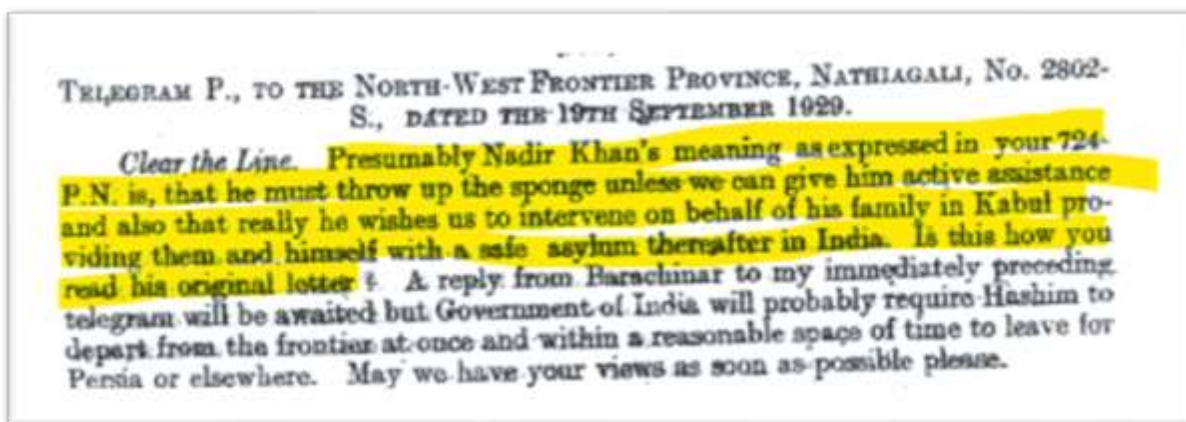
سپه سالار نادرخان قبل از آنکه کمک های بیشتر انگلیس برسد و بحیث آخرین تلاش اجازه جمع آوری لشکر قبایل وزیر و مسعود طرف هند بریتانوی خط تحمیل شده دیورند را بگیرد، شکستش را قبول کرده و از انگلیس ها خواسته بود تا با حبیب الله کلکانی راجع به شرایط بازگشتش به هند بریتانوی مذاکره کنند.

نادر خان این شرایط را با فرستادن حاجی محمد اکبر خان به پاراچنار بصورت شفاهی (ولی با خواندن از روی یادداشت هایش) با مکوناچی در میان گذاشته بود. ایجنت سیاسی انگلیس از پاراچنار در تلگرامش نوشت که من به این نتیجه رسیده ام که هدف فعلی نادر خان خروج آبرومندانه

از افغانستان است. چون او خودش نمیتواند با حبیب الله مذاکره کند، از حکومت بریتانیا میخواهد این مذاکرات را برایش انجام داده و شرایطی را که مطابق به آن نادر خان از افغانستان براید، از طرف حبیب الله تضمین کند. شرایطی را که نادر خان برای برآمدن از افغانستان پیشنهاد کرده بود، قرار ذیل بود:

- عفو عمومی به تمام حامیان خودش و رژیم گذشته.
- مسئولیت خروج خود و متعلقین طبقه حاکم او.
- تخلیه خانواده ها و دارائی منقول او و پیروانش به هند.
- پرداخت مصارف شان توسط حبیب الله از عواید دارائی های شان در افغانستان . در عین حال حکومت [هند بریتانوی] مصارف شان را خواهد پرداخت.
- (اسناد آرشیف انگلستان، تلگرام های شماره ۳۱۵، ۳۲۰ و ۵۱).

این تقاضای نادر خان حتی برای وزارت خارجه انگلستان باور نکردنی بود و طی تلگرامی که کاپی اش را درینجا نقل میکنم از کمشنر عالی ایالت سرحدی شمال غربی میپرسد که آیا همین عبارت را شما هم در مکتوب اصلی [نادرخان] خوانده اید؟



برویت اسناد آرشیف انگلستان ، «بعد از شکست شاه محمود خان در اطراف گردیز و شکست ۱۸ سپتمبر محمد هاشم خان در ولایت مشرقی ستاره بخت نادرخان رو به زوال گذاشت ، اما چون انگلیس ها آرزو نداشتند که نادر خان میدان را ترک کند، به تقاضای او برای استفاده از لشکر های وزیر ی و مسعود آنطرف خط دیورند موافقه کردند. تا آن وقت انگلیس ها از شرکت این قبایل و انتشار جنگ در تمام منطقه قبایلی ترس داشتند. به پولیتیکل ایجنت (نماینده سیاسی) قبایل هدایت داده شد تا مانع ورود افراد و یا لشکر قبایل به افغانستان نگردد. خبر اجازه غیر مستقیم حکومت هند

به سرعت تام بین قبایل پخش شد و لشکر قومی وزیر و مسعود به کمک نادرخان داخل افغانستان گردیدند». (Poullada, L. B. (۱۹۷۳) صفحات ۱۹۰-۱۹۲)

آستا اولسن، نویسنده کتاب معروف «اسلام و سیاست در افغانستان» که به دری نیز ترجمه شده است، مینویسد که «انگلیس ها هیچ شکی نداشتند که به عوض شاه امان الله، بودن نادرخان بر تخت کابل بیشتر به نفع شان است. دلچسپی انگلیس ها در نادرخان بیشتر بر دوهدف متمرکز بود: نخست تأمین صلح و آرامش در مناطق قبایل سرحدی و، دوم جلوگیری از پیشرفت روس ها و نفوذ ایدیولوژیک شان – و شاه امان الله در هر دو جهت غیر قابل اطمینان بود. برای رسیدن به این دو هدف انگلیس ها حاضر بودند برای ثبات نقش نادرخان کمک های قابل توجهی را عرضه کنند».

(Olesen, Asta (۱۹۹۵)، صفحات ۱۷۲ و ۱۷۳).

آستا اولسن در اشاره با بهانه سیاست بیطرفی و نقش انگلیس ها مینویسد: «بنظر میرسد که نادرخان در سقوط سلطه شاه امان الله، بیشتر از آنچه تنها یک علاقه و دلچسپی انگلیس ها باشد، برخوردار بود. اسناد موجود منابع آرشیف تصویر مکملی را ارائه نمیکند، اما این واضح است که حکومت هند [بریتانوی] حد اقل زمینه جریان پول و تدارکات را برایش آماده ساخته و با گذشتن لشکر مسعودی ها و وزیری ها از سرحد مخالفت نکرد.» (همانجا صفحه ۱۷۳)

منابع:

- Olesen, Asta (۱۹۹۵). Islam and Politics in Afghanistan. Curzon Press, London
- اسناد آرشیف انگلستان، تلگرام های شماره ۳۱۵، ۳۲۰ و ۵۱
- عبدالرحمن زمانی، بازنگری دوره امانی و توطئه های انگلیس، صفحات ۴۶۵ و ۴۶۶.
- پاوادا، لیون، اصلاحات و انقلابات ۱۹۲۹، مترجم، باقی یوسفزی، چاپ پشاور، سال ۱۱۹۸۹، ص ۱۹۹.
- Poullada, L. B. (۱۹۷۳). Reform and rebellion in Afghanistan, ۱۹۱۹-۱۹۲۹; King Amanullah's failure to modernize a tribal society. Ithaca [N.Y.], Cornell University Press. (اصلاحات و اغتشاشات در افغانستان ۱۹۱۹-۱۹۲۹).

(پایان)